

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
DARBO KODEKSO 108, 109, 139, 213 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos darbo kodekso 108, 109, 139, 213 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – tinkamai perkelti 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/67/ES dėl Direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje vykdymo užtikrinimo ir kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacinę sistemą (IMI reglamentas) 9 straipsnį „Administraciniai reikalavimai ir kontrolės priemonės“ ir 12 straipsnį „Atsakomybė subrangos atveju“, iš dalies perkelti 2020 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2020/1057, kuria nustatomos konkrečios su Direktyva 96/71/EB ir Direktyva 2014/67/ES susijusios kelių transporto vairuotojų komandiravimo taisyklės ir iš dalies keičiami Direktyva 2006/22/EB, kiek tai susiję su vykdymo užtikrinimo reikalavimais, ir Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 į nacionalinę teisę ir stiprinti darbuotojų teisę į skaidrų ir teisingą apmokėjimą už darbą.

2020 m. lapkričio 6 d. Europos Komisijos Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinio direktorato pateikė preliminarų Lietuvos nacionalinių priemonių, kuriomis į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 2014/67/ES, vertinimą Nr. Ares(2020)6411384 (toliau – vertinimas).

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2020 m. gruodžio 18 d. raštu Nr. (28.5 E-4)SD-6784, adresuotu Europos Komisijos Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generaliniam direktoratui, įsipareigojo parengti teisės aktų pakeitimus, kurie tinkamai perkeltų Direktyvos 2014/67/ES 9 ir 12 straipsnius.

Vertinime Europos Komisija atkreipė dėmesį, kad Lietuva subrangos atsakomybės nuostatas taiko tik užsienio paslaugų teikėjams, bet netaiko nacionaliniams paslaugų teikėjams, nesilaikydama nediskriminavimo principo, kaip reikalauja Direktyvos 2014/67 12 straipsnis.

Direktyvos 2014/67/ES 12 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „siekdamos kovoti su sukčiavimu ir piktnaudžiavimu, valstybės narės gali, pasikonsultavusios su atitinkamais socialiniais partneriais, vadovaudamosi nacionalinės teisės aktais ir (arba) praktika, imtis papildomų priemonių, taikydamos nediskriminavimo ir proporcingumo principus, kad būtų užtikrinta, jog subrangos grandinėse rangovą, kurio tiesioginis subrangovas yra darbdavys (paslaugos teikėjas), kuriam taikoma Direktyvos 96/71/EB 1 straipsnio 3 dalis, komandiruotas darbuotojas galėtų kartu su darbdaviu arba vietoj jo laikyti atsakingu už nesumokėtą grynąjį darbo užmokestį, atitinkantį minimalaus dydžio darbo užmokestį ir (arba) įmokas į bendruosius fondus ar socialinių partnerių institucijoms tiek, kiek tai nustatyta Direktyvos 96/71/EB 3 straipsnyje.“

Pagal Direktyvos 2014/67/ES 12 straipsnio 2 dalį „Direktyvos 96/71/EB priede nurodytos veiklos atžvilgiu valstybės narės numato priemones, kuriomis būtų užtikrinta, kad subrangos grandinėse rangovą, kurio tiesioginis subrangovas yra darbdavys, komandiruoti darbuotojai galėtų kartu su darbdaviu arba vietoj jo laikyti atsakingu už komandiruotų darbuotojų teisių apsaugą, kaip nurodyta šio straipsnio 1 dalyje.“

Direktyvos 2014/67/ES 12 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „valstybės narės, laikydamosi Sąjungos teisės, gali taip pat nustatyti griežtesnes taisykles dėl atsakomybės subrangos atveju apimties ir masto pagal nacionalinės teisės aktus vadovaudamosi nediskriminavimo ir proporcingumo principais. Valstybės narės, laikydamosi Sąjungos teisės, taip pat gali nustatyti tokią atsakomybę kituose sektoriuose nei nurodytieji Direktyvos 96/71/EB priede.“

Direktyvos 2014/67/ES 12 straipsnio 1 dalyje nustatytas pagrindinis principas, t. y. kad, siekdamas kovoti su sukčiavimu ir piktnaudžiavimu, valstybės narės gali imtis papildomų priemonių subrangos grandinėse, jei šių priemonių imamasi vadovaujantis nediskriminavimo ir proporcingumo principais. 12 straipsnio 2 dalimi valstybės narės įpareigojamos imtis priemonių, susijusių su Direktyvos 96/71/EB priede nurodyta veikla (statybos 6 sektorius). Direktyvos 2014/67/ES 12 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama kartu su 12 straipsnio 1 dalyje išdėstytais pagrindiniais principais, būtent, kad priemonėms, kurių imamasi tiek pagal 12 straipsnio 1 dalį, tiek pagal 12 straipsnio 2 dalį, turi būti taikomi nediskriminavimo ir proporcingumo principai.

Vertinime taip pat pažymima, kad ne visi Lietuvos pagal Direktyvos 2014/67/ES 9 straipsnio 1 dalies a punktą taikomi reikalavimai užsienio paslaugų teikėjams yra reikalingi faktinei kontrolei vykdyti darbo vietoje pagrįsti ir proporcingi teisėtam tikslui ir jais neviršijama to, kas būtina jam pasiekti.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyresnioji patarėja Jelena Polijančuk (tel. +370 685 10 369, el. p. Jelena.Polijancuk@socmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) 108 straipsnio 13 dalyje numatyta subsidiari rangovo, kai darbdavys yra subrangovas, atsakomybė už nustatytų piniginių įpareigojimų (DK 108 str. 2 d. 3 p.), susijusių su darbo užmokesčiu, įvykdymą komandiruotam darbuotojui (DK 108 str. 1 d.), kai jis dirba darbus, nustatytus Lietuvos Respublikos statybos įstatyme. Tokiu būdu, pagal galiojantį teisinį reglamentavimą, komandiruotam darbuotojui sudaromos palankesnės sąlygos atgauti jam darbdavio, kai jis yra subrangovas, nesumokėtą darbo užmokesį. DK 108 straipsnio 14 dalyje nurodoma, kad subsidiari rangovo, kai darbdavys yra subrangovas, atsakomybė kyla iš teisių ir pareigų, nustatytų subrangos sutartyje.

Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VDI) duomenimis apie 16–21 proc. visų darbo ginčų komisijų (toliau – DGK) gautų prašymų dėl neišmokėto darbo užmokesčio sudaro prašymai statybos sektoriuje (žr. lentelę žemiau).

Lentelė. Prašymai dėl darbo užmokesčio ir prašymai statybos sektoriuje

	2018 m. II pusm.	2019 m. I pusm.	2019 m. II pusm.	2020 m. I pusm.
DGK išnagrinėta prašymų dėl darbo užmokesčio	2801	2924	3225	3348
Išnagrinėtuose prašymuose iškelta reikalavimų dėl darbo užmokesčio	3025	3382	3964	5225
DGK išnagrinėta prašymų dėl darbo užmokesčio statybos sektoriuje	561	635	549	550
Išnagrinėtuose prašymuose iškelta reikalavimų dėl darbo užmokesčio statybos sektoriuje	607	780	695	919

DK 109 straipsnio 1 dalyje numatyta pareiga užsienio valstybės jurisdikcijai priklausančiam darbdaviui, komandiruojančiam darbuotoją laikinai dirbti Lietuvos Respublikos teritorijoje ilgesniam kaip trisdešimties dienų laikotarpiui arba dirbti statybos darbų, nustatytų Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka iš anksto informuoti komandiruojamą darbuotojo darbo funkcijos atlikimo vietas

VDI teritorinį skyrių apie šiam darbuotojui taikomas DK 108 straipsnio 2 dalies 1–9 punktuose nustatytas sąlygas. Informavimo tvarka ir pranešimo forma patvirtintos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. A1-169 „Dėl informacijos apie komandiruotus darbuotojus ir motyvuoto pranešimo dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 108 straipsnio 4 dalyje numatyto laikotarpio pratęsimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Pranešimas VDI turi būti pateiktas ne vėliau kaip iki komandiruoto darbuotojo darbo Lietuvos Respublikos teritorijoje pradžios.

Lentelė. Gauti pranešimai apie komandiruotus į Lietuvos Respubliką darbuotojus

2018 m. II pusm.	2019 m. I pusm.	2019 m. II pusm.	2020 m. I pusm.
1421	1171	581	600

VDI duomenimis, 2020 m. daugiausia darbuotojų buvo komandiruota iš Ukrainos (1589 darbuotojai), Lenkijos (896) ir Baltarusijos (582). Pastebėtina, kad nuo ataskaitinio laikotarpio pradžios (2018 m. II pusm.) darbuotojų, komandiruočių iš Baltarusijos ir Ukrainos, ženkliai sumažėjo. Pagal VDI turimus duomenis, daugiausia darbuotojų 2020 m. buvo komandiruoti į statybos sektorių, taip pat į apdirbamosios gamybos sektorių, mažiausia – į elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo bei žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo sektorius.

DK 108 straipsnio 5 dalis nustato, kad, jeigu užsienio valstybės jurisdikcijai priklausantis darbdavys Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka pateikia VDI teritoriniam skyriui motyvuotą pranešimą dėl šio straipsnio 4 dalyje numatyto laikotarpio pratęsimo, kol faktinė komandiruotės trukmė neviršija 12 mėnesių, šis laikotarpis pratęsimas, tačiau neviršijant 18 mėnesių faktinės komandiruotės trukmės.

DK 108 straipsnio 15 dalis nustato, kad kelių transporto priemonių vairuotojams, vežantiems krovinius ir (arba) keleivius tarptautiniais kelių maršrutais ir atitinkantiems šio straipsnio 1 dalyje išvardytus atvejus, netaikomi šio straipsnio 2 dalies 3, 8 ir 9 punktai, 4 ir 5 dalys ir 12 dalies nuostata dėl faktinės komandiruotės trukmės skaičiavimo, kai komandiruotas darbuotojas pakeičiamas kitu komandiruotu darbuotoju. Kelių transporto priemonių vairuotojams, vežantiems krovinius ir (arba) keleivius tarptautiniais kelių maršrutais ir atitinkantiems šio straipsnio 1 dalyje išvardytus atvejus, taikomos DK ir kitų darbo santykius reglamentuojančių Lietuvos Respublikos norminių teisės aktų, įskaitant nacionalines (tarpšakines), teritorines ir šakos (gamybos, paslaugų, profesines) kolektyvines sutartis ar atskiras jų nuostatas, kurių taikymas buvo išplėstas, normos, nustatančios minimalųjį darbo užmokestį, įskaitant padidintą apmokėjimą už viršvalandinį darbą, darbą naktį, darbą poilsio ir švenčių dienomis.

DK 108 straipsnio 15 dalies nuostata perkelia 2018 m. birželio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/957, kuria iš dalies keičiama Direktyva 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje 3 straipsnio „Perkėlimas į nacionalinę teisę ir taikymas“ 3 dalį, kuri numato, kad „ši direktyva kelių transporto sektoriui taikoma nuo teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo iš dalies keičiamos Direktyvos 2006/22/EB nuostatos dėl vykdymo užtikrinimo reikalavimų ir nustatomos konkrečios su Direktyva 96/71/EB ir Direktyva 2014/67/ES susijusios kelių transporto vairuotojų komandiravimo taisyklės, taikymo pradžios dienos“. 2020 m. liepos 15 d. priėmus Direktyvą 2020/1057, nuo 2022 m. vasario 2 d., t. y. nuo Direktyvą 2020/1057/ES įgyvendinančių nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę ir taikymo datos, DK 108 straipsnio 15 dalyje numatytos išimties negalės būti taikomos, o kelių transporto priemonių vairuotojams, vežantiems krovinius ir (arba) keleivius tarptautiniais kelių maršrutais ir atitinkantiems šio straipsnio 1 dalyje išvardytus atvejus, darbo sąlygų ypatumus turės nustatyti kelių transporto santykius reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai.

Europos Komisijos 2019 m. rugsėjo 25 d. paskelbtoje ataskaitoje Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Dėl 2014 m. gegužės 15 d. Europos

Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/67/ES dėl Direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje vykdymo užtikrinimo ir kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacinę sistemą (IMI reglamentas) taikymo ir įgyvendinimo“ atkreipiamas dėmesys, kad visos valstybės narės (išskyrus Daniją ir Suomiją, kurios ėmėsi „kitų tinkamų vykdymo užtikrinimo priemonių“ pagal Direktyvos 2014/67/ES 12 straipsnio 6 dalį) įgyvendino būtiniausią reikalavimą – nustatė, kad pagrindiniai statybos pramonės rangovai (pirmas lygmuo) yra iš esmės atsakingi tuo atveju, kai darbdavys (subrangovas) nesumoka darbo užmokesčio, atitinkančio bent minimalaus dydžio darbo užmokestį, ir socialinio draudimo įmokų. Devynios valstybės narės (Airija, Estija, Jungtinė Karalystė, Kroatija, Lenkija, Lietuva, Rumunija, Suomija ir Švedija) riboja šią atsakomybę taikydamos ją tik statybos sektoriui. Visos kitos valstybės narės atsakomybės subrangos atveju sistemą taiko ir kitiems sektoriams. Vienuolika valstybių narių (Graikija, Ispanija, Italija, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Slovakija, Vengrija ir Vokietija) nusprendė sistemą taikyti visiems ekonomikos sektoriams.

Dauguma valstybių narių (taip pat ir Lietuva) riboja atsakomybę ją taikydamos tik tiesioginiam rangovui.

Dažniausiai darbuotojai turi teisę reikalauti, kad rangovas jiems išmokėtų visą jų darbo užmokestį¹ (t. y. taip pat sutartyje nustatytą darbo užmokestį, didesnį nei minimalus darbo užmokestis) arba bent kompensaciją už viršvalandžius. Teisė reikalauti viso darbo užmokesčio galioja trylikoje valstybių narių (Airijoje, Austrijoje, Belgijoje, Estijoje, Ispanijoje, Italijoje, Lenkijoje, Liuksemburge, Maltoje, Nyderlanduose, Prancūzijoje, Slovėnijoje ir Švedijoje), o teisė reikalauti kompensacijos – trijose (Čekijoje, Kroatijoje ir Slovakijoje). Be to, Prancūzija įtraukia darbdavio suteikiamą būstą, o Liuksemburgas atsakomybę taiko ir iš darbo santykių kylantiems piniginiams reikalavimams tiek, kiek jie susiję su darbu, atliekamu teikiant jų darbdavio paslaugas rangovui.

Direktyvos 2014/67/ES 12 straipsnio 5 dalis leidžia nustatyti išimtį, pagal kurią rangovai, kurie laikosi konkrečių subrangovo deramo kruopštumo standartų, yra atleidžiami nuo atsakomybės. Šešiolika valstybių narių numatė gynybos, grindžiamos deramu kruopštumu, galimybę. Dauguma atvejų tai visapusiškas kiekvieno pavienio rangovo kruopštumo vertinimas (Airija, Čekija, Estija, Graikija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Lenkija ir Nyderlandai). Dvylikos valstybių narių (Austrijos, Belgijos, Čekijos, Ispanijos, Kroatijos, Lenkijos, Liuksemburgo, Nyderlandų, Prancūzijos, Rumunijos, Slovakijos ir Vengrijos) teisės aktuose nustatyti aiškūs kriterijai, susiję su rangovo pareigomis kontroliuoti subrangovą ir (arba) skatinti, kad subrangovas laikytųsi reikalavimų; kriterijų aprašymo išsamumas skiriasi, pavyzdžiui, Lenkijos teisės aktuose jie pateikiami bendrai, o Kroatijos – kaip išsamus sąrašas. Italijos teisės aktais išsamus patikrinimas tik kelių transporto sektoriuje.

Vertinime taip pat atkreiptas dėmesys, kad šešiolika valstybių narių (Austrija, Bulgarija, Kroatija, Čekija, Estija, Vengrija, Airija, Latvija, Lietuva, Malta, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija ir Jungtinė Karalystė) subrangos atsakomybės nuostatas taiko tik užsienio paslaugų teikėjams, o kitos valstybės narės jas arba panašias prievoles taiko tiek vidaus, tiek užsienio paslaugų teikėjams.

Papildomai išnaginėjus valstybių narių taikomus deramo kruopštumo standartus, pastebėtina, kad dauguma valstybių narių taikomų reikalavimų galimai neatitinka nediskriminavimo ir proporcingumo principų, nes jie yra susiję su užsienio paslaugų teikėjams taikomais įsipareigojimais komandiruočių darbuotojų atžvilgiu.

¹ Europos Komisija patvirtino, kad ši informacija gali būti nevisiškai patikima, nes valstybės narės, įgyvendindamos 2018 m. birželio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/957, kuria iš dalies keičiama Direktyva 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje, galėjo įtvirtinti subsidiarią rangovo atsakomybę ne tik už minimalų darbo užmokestį, kaip numatyta Direktyvos 2014/67/ES 12 straipsnio 1 dalyje, bet visą darbo užmokestį. Pavyzdžiui, Lietuvoje 2020 m. liepos 30 d. įsigaliojo DK 108 straipsnio 13 dalies pakeitimas, numatantis, kad rangovas, kai darbdavys yra subrangovas, atsako subsidiariai už šio straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatytų piniginių įpareigojimų, susijusių su darbo užmokesčiu, įvykdymą šio straipsnio 1 dalyje nurodytam darbuotojui, kai jis dirba darbus, nustatytus Lietuvos Respublikos statybos įstatyme.

Reikėtų pabrėžti, kad, siekiant tinkamai perkelti Direktyvos 2014/67/ES 12 straipsnį, nėra siūloma perkelti kitas, neprivalomas, Direktyvos 2014/67/ES nuostatas. Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai susiję tik su Europos Komisijos vertinime pateiktomis išvadomis ir tik su tomis Direktyvos 2014/67/ES nuostatomis, kurios nėra tinkamai perkeltos į nacionalinę teisę.

DK 139 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad darbo užmokeskis privalo būti mokamas pinigais. Darbdavio ar kitų asmenų perduoti daiktai ar suteiktos paslaugos negali būti laikomi darbo užmokesčiu, išskyrus DK 140 straipsnio 6 dalyje nurodytus atvejus.

2020 m. I pusmetį lyginant su 2018 m. II pusmečiu, DGK išnagrinėtų prašymų skaičių padidėjo beveik 18 proc.

2020 m. I pusmetį DGK išnagrinėtuose prašymuose keltų reikalavimų skaičius taip pat ženkliai padidėjo, t. y. 2020 m. I pusmetį, lyginant su 2019 m. II pusmečiu, šis skaičius padidėjo beveik 37 proc.

Lentelė. DGK gauti, išnagrinėti prašymai, juose kelti reikalavimai

	2018 m. II pusm.	2019 m. I pusm.	2019 m. II pusm.	2020 m. I pusm.
DGK gauti prašymai	3393	3733	3846	3953
Išnagrinėti prašymai	3392	3565	3833	3994
Išnagrinėtuose prašymuose kelti reikalavimai	3898	4434	5149	7040

Didžiausią dalį prašymuose keliamų reikalavimų sudarė reikalavimai dėl darbo užmokesčio išieškojimo. Tokių reikalavimų 2020 m. I pusmetį išnagrinėtuose prašymuose kelta apie 76-77 proc. Pastebėtina, kad gana ženkliai padidėjo tokio pobūdžio reikalavimų skaičius, palyginus su ankstesniais laikotarpiais (2020 m. I pusmetį šis skaičius padidėjo 31 proc., palyginus su 2019 m. II pusmečiu).

Lentelė. DGK išnagrinėti reikalavimai dėl darbo užmokesčio

2018 m. II pusm.	2019 m. I pusm.	2019 m. II pusm.	2020 m. I pusm.
3025	3382	3964	5225

Nors DGK neklasifikuoja darbo ginčų pagal reikalavimus dėl mokėjimo grynaisiais pinigais ar į darbuotojo nurodytą sąskaitą, tačiau DGK duomenimis, ginčai, susiję su darbo užmokesčio mokėjimu grynaisiais pinigais, ypač kai dalis darbo užmokesčio ar kitų su darbo santykiais susijusių išmokų mokama grynaisiais pinigais, o dalis – į sąskaitą, kyla labai dažnai.

DGK 2020 m. išnagrinėjo 1159 darbo ginčų prašymus, gautus iš transporto sektoriaus (iš jų, kai ieškovas darbuotojas – 1008). Didžioji dalis (virš 76 %) darbo ginčų prašymų, gautų iš transporto sektoriaus, – darbo užmokesčio mokėjimo klausimais, virš 99 proc. atvejų dėl darbo užmokesčio kreipėsi darbuotojai. Net apie 70 proc. ginčų dėl vairuotojų darbo apmokėjimo vienaip ar kitaip kyla klausimų dėl mokėjimo grynaisiais, pavyzdžiui, dėl mokėjimo pagal kasos išlaidų orderius, kuriuose nėra parašo ar jis ginčijamas, dėl išduotų vairuotojams avansų grynaisiais, už kuriuos nespėjo pasirašyti prieš reisą, o po to atsisakė pasirašyti ir kt. Įrodymų trūksta dažnai, ypačingai, kai atsakovai – darbdaviai neatsiliepia į reikalavimus pateikti atitinkamus dokumentus, arba kai akivaizdu, kad dėl darbo apmokėjimo žodžiu buvo sutarta vienaip, o darbo sutartyje – visiškai kitaip.

Dėl darbo ginčų iš transporto sektoriaus, pastebėta, kad 2020 m. beveik dvigubai išsaugo trečiųjų šalių piliečių prašymų – daugiausia Ukrainos bei Baltarusijos piliečių, kurie beveik 100 proc. atvejų inicijuoja ginčus dėl darbo užmokesčio ir dienpinigių, skaičius.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama Įstatymo projektu siūloma:

1. Pakeisti DK 139 straipsnio 3 dalį, numatant, kad darbo užmokestis, taip pat kitos su darbo santykiais susijusios išmokos privalo būti mokamos pinigais atliekant mokėjimo pavedimą į darbuotojo nurodytą mokėjimo sąskaitą, nebent darbo sutarties šalys susitaria kitaip. Darbdavys ne rečiau kaip kartą per kalendorinius metus teikia informaciją apie tokių susitarimų skaičių VDI Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus ir Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus nustatyta tvarka ir terminais.

Taip pat siūloma, kad darbdaviai iki 2021 m. rugsėjo 1 d. pateikia informaciją apie darbo sutarties šalių susitarimų, kai darbuotojui mokama neatliekant mokėjimo pavedimo į darbuotojo nurodytą mokėjimo sąskaitą, skaičių VDI už 2021 m. pirmąjį pusmetį. Tokiu būdu, bus stiprinama darbuotojų teisė į skaidrų ir teisingą darbo apmokėjimą, mažinamas šešėlis ir palengvinamas įrodinėjimas DGK.

2. Papildyti DK 139 straipsnį nauja dalimi, kuri numatyta subsidiarią rangovo atsakomybę už piniginių išpareigojimų, susijusių su darbo užmokesčiu, įskaitant padidintą apmokėjimą už viršvalandinį darbą, darbą naktį, darbą poilsio ir švenčių dienomis, įvykdymą darbuotojui, kai jis dirba darbus, nustatytus Lietuvos Respublikos statybos įstatyme. Tokiu būdu, laikantis nediskriminavimo ir proporcingumo principų, subsidiarią rangovo atsakomybę galėtų kilti ir tais atvejais, kai darbo funkcijas atliks bet kuris darbuotojas (ne tik komandiruotas darbuotojas), o darbus vykdys Lietuvos Respublikos paslaugų teikėjas.

3. Pakeisti DK 109 straipsnį, atsisakant reikalavimo užsienio valstybės jurisdikcijai priklausančiam darbdaviui, komandiruojančiam darbuotoją laikinai dirbti Lietuvos Respublikos teritorijoje ilgesniam kaip trisdešimties dienų laikotarpiui arba dirbti statybos darbų, nustatytų Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, teikti informaciją apie šiam darbuotojui taikomas DK 108 straipsnio 2 dalies 1–9 punktuose nustatytas sąlygas, ir patikslinant, kad informuojama ne vėliau kaip iki komandiruojo darbuotojo darbo Lietuvos Respublikos teritorijoje pradžios.

4. Patikslinti DK 108 straipsnio 5 dalį ir 109 straipsnio 1 dalį, numatant, kad pranešimai būtų teikiami ne komandiruojo darbuotojo darbo funkcijos atlikimo vietos VDI teritoriniam skyriui, o VDI. Nuo 2020 m. liepos 30 d. pranešimai teikiami elektroniniu būdu užpildžius pranešimo formą, paskelbtą VDI interneto svetainėje.

5. Siekiant aiškumo, patikslinti DK 108 straipsnio 14 dalį ir papildyti DK 139 straipsnio 6 dalimi, nustatant, kad subsidiarią rangovo, kai darbdavys yra subrangovas, atsakomybę apsiriboja darbuotojo (taip pat ir komandiruojo darbuotojo) teisėmis, įgytomis atliekant darbo funkcijas, kai vykdoma sutartis tarp rangovo ir jo subrangovo.

5. Pakeisti DK 108 straipsnio 15 dalį, numatant, kad kelių transporto priemonių vairuotojams, vežantiems krovinius ir (arba) keleivius tarptautiniais kelių maršrutais ir atitinkantiems šio straipsnio 1 dalyje išvardytus atvejus, darbo sąlygų ypatumus nustato kelių transporto santykius reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai, ir pakeisti DK priedą, įrašant direktyvą (ES) 2020/1057.

6. Pakeisti DK 213 straipsnio 3 dalį, numatant, kad darbo ginčo šalimi laikomi ir rangovas, ir laikinojo darbo naudotojas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto Įstatymo projekto pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas Įstatymo projektas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai Priimtas Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai.

7. Kaip Įstatymo projekto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai

Įstatymo projektas darys teigiamą įtaką sąžiningam, atsakingam ir skaidriam verslui ir jo plėtrai.

Bus paliekama galimybė šalių susitarimu mokėti darbo užmokestį grynaisiais pinigais. Jeigu darbo užmokestis šalių susitarimu mokamas grynaisiais pinigais, darbdavys apie tai turės pranešti VDI.

Esant subrangos teisiniams santykiams tiek užsienio paslaugų teikėjai, tiek Lietuvos Respublikos paslaugų teikėjai galės teikti paslaugas vienodomis sąlygomis. Bus sudarytos vienodos galimybės tiek komandiruotam darbuotojui, tiek vietos darbuotojui kreiptis dėl jo darbdavio, kai jis subrangovas, nesumokėto darbo užmokesčio ir darbo ginčus nagrinėjantį organą.

Įstatymo projektas taip pat skatins rangovus atidžiau rinktis subrangovus, taikyti papildomus atrankos kriterijus, įvertinti tiekimo grandinę, taip pat ir socialinės atsakomybės aspektu, ir galimas rizikas. Už piniginių įsipareigojimų, susijusių su darbo užmokesčiu, įvykdymą bus atsakingas darbdavys. Tik jam šios pareigos neįvykdžius darbuotojas galės nukreipti savo reikalavimą ne tik į darbdavį, kuris yra subrangovas, bet ir į rangovą.

Taip pat bus mažinama administracinė našta užsienio paslaugų teikėjams, komandiruojantiems darbuotojus laikinai dirbti Lietuvos Respublikos teritorijoje ilgesniam kaip trisdešimties dienų laikotarpiui arba dirbti statybos darbų, nustatytų Lietuvos Respublikos statybos įstatyme. Bus atsisakoma pareigos teikti informaciją apie komandiruotiems darbuotojams taikomas darbo sąlygas (DK 108 straipsnio 2 dalies 1–9 punktai), komandiruojamo darbuotojo įsipareigojimus / darbo funkcijas, nebus reikalaujama nurodyti jų profesijos, specialybės, kvalifikaciją ir darbo funkcijos, taip pat nebus prašoma pateikti informaciją apie paslaugų gavėją.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo projekto inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, galiojančių įstatymų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir Įstatymo projekto sąvokų bei jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės normas.

12. Įstatymo projektui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir terminai

Iki 2021 m. liepos 31 d. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras turės pakeisti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 16 d. įsakymą Nr. A1-169 „Dėl informacijos apie komandiruotus darbuotojus ir motyvuoto pranešimo dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 108 straipsnio 4 dalyje numatyto laikotarpio pratęsimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (dalis pakeitimų įsigalios 2022 m. vasario 2 d.) ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. gegužės 12 d. įsakymą Nr. A1-316 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

Iki 2021 m. liepos 31 d. Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos direktorius įsakymu turės patvirtinti informacijos

apie darbuotojų, kuriems darbo užmokestis ar kitos su darbo santykiais susijusios išmokamos mokamos grynaisiais pinigais, pateikimo tvarkos aprašą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks Įstatymo projektui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai, rekomendacijos ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, nebuvo gauta specialistų vertinimų, rekomendacijų ir išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal „Europos žodyną“ (*Eurovoc*), yra „darbuotojas“, „komandiruotas darbuotojas“, „darbdavys“, „subrangovas“, „rangovas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.